

Polsk rytteri i Anden Verdenskrig

Glimt af myter og realiteter

Indledning

En af Anden Verdenskrigs myter er billedet af polsk rytteri, der med dragne sabler og/eller fældede lanser, galoperer frem mod tyske panserenheder - for at lide en uundgåelig skæbne. Men er dette indtryk nu også i overensstemmelse med, hvad der faktisk skete?

Denne artikel omtaler, hvorledes myten er opstået, og er samtidig rammen om følgende beretninger, der belyser det polske rytteris deltagelse i Anden Verdenskrig:

1. Det polske rytteris sidste store angreb.
2. Om polsk rytteri i 1939.
3. Fremad! Efter mig! Det absolut sidste polske rytterangreb.
4. Om polsk rytteri på russisk side.
5. Kortmateriale.
6. A resume in English.

Yderligere oplysninger emnet vedrørende modtages med stor interesse.

Det polske rytteris første angreb

Grunden til myten lagt allerede på krigens første dag - 1. september 1939:

18. Lansenerregiment af Kavaleribrigade "Pomorska" angreb enheder af 20. Motoriserede Division, der i kolonne var under march østpå mod byen Chojnice (cirka 100 kilometer sydvest for Danzig (det nuværende Gdansk)). For at dække tilbagetrækningen af polske infanterienheder fik 18. Lansenerregiment ordre til at angribe. Regimentschefen, oberst Mastalerz, besluttede sig for et opsidet angreb.

Regimentets adjutant, kaptajn Godlewski, spurgte sin chef, om det ikke ville være mere fornuftigt at angribe afsiddet, men obersten svarede: "Unge mand! Jeg er helt på det rene med, hvad det vil sige at udføre en umulig ordre!"

Tidligere på eftermiddagen havde der været mindre træfninger mellem de polske ryttere og forspidsen af den tyske kolonne. Klokkeren 17.00 indledes angrebet - krigens første kavaleriangreb - da major Malecki trækker sin sabel.

Fra udgangsstillinger i et skovstykke angreb 1. Eskadron, efterfulgt af 2. Eskadron - i alt omkring 250 mand - den tyske kolonne. Regimentet 3. og 4. Eskadron var placeret lidt længere tilbage, klar til at gribe ind. Terrænet mellem skoven og landevejen var flad mark, uden skjul og dækning.

De dragne sabler glimtede i solen, da eskadronerne galoperer frem. Skydning fra vejen giver tab og de første døde og sårede falder af hestene. Angrebets moment bibeholdes og de overraskede tyske infanterister søger at trække sig tilbage. Pludselig kommer en tysk kolonne med kampvogne, panservogne og motoriseret infanteri til syne!

I første omgang bemærker de fremstormende ryttere ikke denne trussel, men de tyske panserkøretøjer tager straks angriberne under beskydning. Endnu før rytterne kan vende deres heste er slagteriet i fuld gang. Vild forvirring! Heste styrter eller løber løbsk, trækkende deres ryttere efter sig, hængende i stigmøjlighederne. Overalt er der døde og sårede og løbske heste uden ryttere. Fjerne trompetsignaler blander sig med de såredes stønnen.

Kaptajn Swiesciak, der førte an i angrebet, falder. Oberst Mastalerz falder ligeledes, da han sammen med et par ryttere søger at komme kaptajnen til undsætning. I løbet af et øjeblik er over halvdelen af rytterne gjort ukampdygtige... og således blev myten født! Ryttere med dragne sabler i håbløs kamp mod kamp- og panservogne!

Det må dog tilføjes, at der fra polsk side trods alt hverken var tale om et selvmordsangreb eller om et bevidst angreb mod panserkøretøjer. Da obersten gav sin ordre forventede han ikke, at tysk panser ville dukke op. Da panseret viste sig, var det en total overraskelse og for sent at reagere.

Øvrige kampe

Frem til den 10. oktober 1939, hvor de sidste regulære polske rytterenheder overgiver sig, er der talrige eksempler på det rytteriets deltagelse i større og mindre træfninger. Under gunstige omstændigheder går det godt, men så snart rytteriet udsættes for maskingeværild, så er resultatet forudsigeligt og fatalt.

Så vidt vides, kom det ikke til en konfrontation mellem den tyske 1. Kavaleribrigade og polske rytterenheder; ej heller med russiske rytterenheder.

Myten udbygges

Det "maleriske" i situationerne opfanges naturligvis af den tyske propaganda og blandt andet i filmen *Kampfgeschwader Lützow*, fra 1941, vises sener, hvor polsk rytteri med dragne sabler angriber tyske panservogne. Denne propagandafilm handler om kampene i Polen og skulle - at dømme efter den omtale af filmen, jeg har læst - ikke efterlade biografpublikummet i tvivl om, hvem der var de gode og hvem der

var de onde!

Yderligere forlyder det - kilden er min far - at også en ugeevy fra UFA, der blandt andet blev vist i den dengang eksisterende DSB Kino på Københavns Hovedbanegård, indeholdt en dramatisk fremstilling af et polsk rytterangreb mod tysk panser. Hvorvidt der er tale om andre optagelser eller genbrug af scener fra Kampgeschwader Lützow, kan dog ikke fastslås.

Kilder

1. *The Cavalry of World War II* af Janusz Piekalkiewicz, Orbis Publishing Limited, London 1979, ISBN 0-85613-022-2.
2. *Kampfgeschwader Lützow* <http://people.freenet.de/Transsylvania/Dimension8.html>.
Som et kuriosum kan nævnes, at de flyvemaskiner, der i denne film gør det ud for polske PZL-11 jagere, er tyske skolemaskiner af tjekkisk oprindelse (Avia B-534) http://www.dalnet.se/~surfcity/avia_germany.htm. Maskiner af denne type blev afprøvet med henblik på en rolle som hangarskibsbaseerede jagerfly på det planlagte tyske hangarskib Deutschland. Allerede inden skibsprojektet blev stoppet, havde flytypen bevist sig uegnet til formålet.

Kommentar til forsidebilledet

Denne dramatiske tegning stammer fra et italiensk "ugeblad". At dømme efter teksten på bagsiden, er bladet fra omkring 1960.

Selv med sine mange fejl i blandt andet uniformering, så rummer tegningen dog den kvalitet, at den på glimrende vis illustrerer myten om det polske rytteris håbløse kamp mod tysk panser.

Afslutning

Min far - Egon Chr. Finsted - overdrog mig for et par uger siden en gulnet fotokopi af en artikel fra det amerikanske tidsskrift *Army* samt forsidebilledet, som et venligt medlem af Chakoten forærede ham for mange år siden.

Oprindelig havde det været hans plan selv at bearbejde artiklen, men nu kunne jeg så se, om jeg havde lyst til få noget ud af det... Det blev for mig den direkte anledning til at samle op på et emne, der har interesseret mig i en årrække - antageligvis siden jeg i starten af 1970'erne læste artiklen om Det polske rytteris sidste store angreb. Tak for udfordringen! Også min mor - Ester Finsted - blev involveret i sagen. Tak for korrekturlæsningen!

Egentlig var det min hensigt at offentliggøre papirerne den 10. september 2002 på 63-årsdagen for det polske rytteris sidste store angreb, men blandt andet kortstudier forsinkede arbejdet.

Sidst men ikke mindst en tak til Søren Juul for aldrig svigtende hjælp med mine ønsker om scanning - det er godt at have en god ven til at løse vanskelige opgaver! Endelig en tak til Kaare Myltoft - på forventet efterbevilling - idet jeg håber, at han vil offentliggøre papirerne på Chakotens hjemmeside; det er næsten som at have eget "pressebureau"!

Men holder myten overhovedet, må man spørge sig selv? Som alle mange andre myter, så er der også i denne et vist element af sandhed. Men ud fra hvad jeg har kunnet læse mig til, så er den næppe så stereotyp, som den blev fremstillet fra tysk side.

Per Finsted